

HORTOBÁGY.

DEBRECZENI HETILAP

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALOMMAL.

32. szám.

Első évfolyam. 1862.

Decz. 5.

Levéltöredékek.

Freiburg. 1852. Sept. 7.

Nem lehet, hogy azon meghatottságban, mely rajtam uralkodik, neked ne irjak; nem lehet, hogy nyom nélkül elveszni hagyjam, s veled ne közöljem azon rendkívüli élvezetet, melyben most részesültem. — Vannak dolgok, melyek megismerésénél csodálkozunk, hogy mindaddig hírét nem hallottuk. Ilyen dolog a freiburgi orgona. Sokat köszönhetek azon véletlennek, mely Genfben Puky urral összehozott, ő jelölte ki e nevezetességet, mint megnézés és meghallgatásra érdemest. — Most jövünk a székesegyházból, melynek fődíszét képezi. Az ember most megkövül, majd elolvad, majd ismét könyez e hangok hallatára. A 67 sorozatu és 7800 sipu colossus a rendes orgonahangokon kívül, — melyek most közel, majd távol esők, most erősek, majd lágyan hangzók, — a fuvola, sip, hegedü és más zeneszerek hangját is mesterileg utánozottan adja, sőt az emberi hangot is úgy megközelíti, hogy én ennél szebbet soha sem hallottam. Szellő susogása, vihar zugása, mennydörgés, végítélet, a föld s minden rajta levő összeomlása, távoli jajgatás és sívítás közt mind hallatodra megy végbe, s hogy illusiód még nagyobb legyen: a hely hol mind ezek történnek, homályba van burkolva. — Szerettem volna reggelig hallgatni, azért az egy frankért pedig, a mennyiért bementi jegyet adnak, nagyobb élvezetet alig szerezhettem volna magamnak. Tartott esteli 8 órától 9 ¼ óráig. — Ezt az öt negyed órát életem legnevezetesebbjei közé számítom, s ohajtom: bár ez orgona hangjai örökké emlékezetemben maradhatnának!

Egyébiránt Freiburgba jövetelünk körülméyeit is érdemes, hogy veled közöljem. A Genfből Lausanne g hozott gözhajón folytonos gyönyörködésben voltunk a tó partjain elszórt urilakok és egyéb épületek, fehérén kigyózdó gyalog és szekéruaktól áthatított erdők, virágzó kertek és rétek felett. Seholy pusztaság, mindenütt zöldelő szépség, melynek az emelkedés és mélyedés csak új meg új ingert kölcsö-

nöz. Ezt az országot a természet is széppé teremtette, de az emberi kéz nagyot emelt az eredeti szépségen. Igaz marad az, hogy sokkal szebb még a természet is, ha emberi kéz jön segítségére, s csak az emberi ész és akarattal egyesült természet az, mely egy vidéket valóban kiessé alakíthat. Itt már látszik az egyesült erők hatalmas működése.

Lausanneból vasuton jöttünk idáig. Szokottnak kell már lenned az emberek műveiben való bizakodáshoz, hogy e vasuton utazni bátorkodjál. Most a magas part fokonkint emelkedő oldalán, majd — ha a kikerülés lehetlen volt, — löporral szétvetett sziklák kétfelől meredező falai közt, majd ismét a hegyek gyomrában, kábitó sötétségű alagutakon át visz a tűzszekér, s pillanatonkint ha széttekintesz, hasonlíthatlan méltóságú havasokat látsz magad felett, vagy gyönyörűen mosolygó világot lábaid alatt, irtózatot sziklahasadékban folyó víz felett robogsz el, s bámulsz az ezeket áthidalt vállalkozók merészségén és erején.

Freiburgban tudtunk nélkül nagy szerencsével választottuk a szállodat. Ablakunkból kinézve borzasztó szépség tárul előttünk. Lenn mély sziklavölgyben, különféle lakak mentében, folyóvá nőtt patak csörtet elő két sziklafal közzül, melyeket 1000 lábnyi magasságban lebegő hiddal kötöttek össze, melyben csak vas 5000 mázsányi van, hogy a máskép fél napi utat 4—5 percz alatt megtehessék. Az így előállott látványt emelik a hegyoldal korábbi századokból felmaradt vártornyok és falak. — A mit eddig láttam, azt még mindet dicsérem; de ez nem lehet ok arra, hogy a mit ezután szépet és nagyot látok, annak is meg ne adjam a magáét. Ez a kilátás pedig a freiburgi szálloda ablakából oly szép és nagyszerű, hogy emlékezni kellett róla.

Zürich. 1862. Sept. 11.

Sept. 8-kán vasuton Bernbe érkeztünk, szép vidékeken át, mert Schweizban nincs is más, mint szép vidék. Bernben a város fekvése, a főtempo és a freiburginál még nagyobb orgona vonták a figyelmemet. — Innen estére Lucernbe megérkeztünk, a mit másnap délig megnézhettünk.

a város bájló fekvését a Küts magasáról, a vierwaldstádti tót köröskörül változatos emelkedések, hegy völgyekkel, a XVI. Lajos király védelmében elesett schweiziak emlékét, mely kösziklába van bevésve, roppant nagy és vízbe tükrözi magát, a minthogy itt a tavak és folyóvizek csaknem minden szépségnek kiegészítő részei. Itt sem hiányzik a vallásos érzet és buzgóság hatalmas emeltyüje: a nagy orgona.

Lucernből a vierwaldstádti tón át gőzhajón Kütsnachba jöttünk, s haladék nélkül láboltunk felfelé a Rigi hegyre. Felmenet közben szakadt rólam a verejték, de megállanom nem lehetett, menni kellett előre, folyvást előre. Féluton egy kunyhónál, cseresznyevízzel enyhítettük tikkadtságunkat. — Estenden Rigistafelbe érkezve, ott egy cseh tanár utitárs javaslatára megháltunk.

Utközben a magasból vissza vissza nézve, sőt a képzelet nagyobb élenkítése végett olykor félre is hajolva, vizek, rétek és légből alakult s alkonyodó napsugártól festett képek tárultak el szemcink előtt, oly képek, a minőket többé látni nem remélek. — A felmenetel ideje szerencsés volt. 10-kén reggel, hogy a napkeltét megnézni el ne mulasszuk, már 4 óraker fel kellett kelniünk, s hirtelen összeszedve magunkat, a még hátra volt meredekséget elég korán megmásztuk. — E közben a völgyek felé letekintve, mindenfelé oly látmány terült előttünk, melyre elkészülve nem lehettem. A fellegek az egész láthatáron mint vastag hóréteg látszottak feküdni, csak itt-ott ütötte ki csucsát egy-egy másod rendű hegy, mint egy-egy kis sziget. Magunk még e magasan fekvő szürkés lepel felett is tekintélyes magasságban álltunk; körülünk és felettünk tiszta szép lég, mely mint mindig szokta, egy pár hajtásnyinak látszó közelségre hozta a 20—30 mértföldnyi távol óriási jegeseket. — A nap egész nagyszerűségében kelt fel Magyarország felől, s fokonként áragatta szét sugárait és bámulatosan szépre festette a havasok jegét; ez a látvány az, a melyért oly sok ezren ide igyekeznek, s mely a többi közt Schweiznek igen sokat jövedelmez. — Nagyon sokáig kell néha járni e hegykirály tetején, míg az ember a maihoz hasonló élvezethez jut. Mi — mintegy százan — szerencsésen választottuk a napot. — Előbbi este lefelé volt akadályatlan kilátásunk, ma reggel pedig minden alanti elleplezve, de a felvilág annál tisztább. — D. e. 10 óra felé kezdett a felhőtömeg mint sok milliard mázsa pamut szétbomlani s a körülfekvő tavak, vidékek némely része elötünedezni. Ekkor bucsut véve derék cseh barátunktól, lefelé indultunk a Rigi másik oldalán s épen délre érkeztünk Goldauba azon hegyre, hol 1809-ben a Rossberg lecsuszott teteje irtózatossá pusztulást okozott. Roppant kötömegek hevernek ott összevissza, mintha puskaporral vetették

volna szét, eltemetve négy falu lakóit, házastul, templomostul, mindenestül.

A pusztulás e színhelyéről, melyet az idő még sokáig nem fog eltörölhetni, gyalog vándorlottunk tovább a Tell kápolnához és az oda közel eső Immenseehez a zugi tó partján. Immensee alig néhány házból álló helység, melynek diszes vendéglőjében megszállva, ott egész ma délig élvezetes tartózkodásunk volt. A vendéglő a zugi tó partján fekszik, kilátással Art felé, melyen Goldauból keresztül jöttünk. — A mivel szép vidék gazdag erdőségei és szelid gyümölcsfái, az arti öreg és az immensei kis harang hangjainak elvegyülése az esteli csendben, üdítőleg hatottak Amsterdam, London és Párisban agyon zugatott füleinkre, — e derék vendéglőstől és nejtől pedig a nagy természet dolgairól hallottunk érdekes tanítást, az ablak alatti kis kertben.

Zürichről még most nem mondhatok egyebet, minthogy meglátszik 20000 lakójának kezenyoma szép házain, hidjain, temérdek vendéglőjén és közintézetein. Nem hagyták az időt tétlenségben elrepülni, hanem gondoskodtak mindenről, a mi léleknek és testnek szükséges.

Lindan. 1862. Sept. 13.

Tegnap délfelé érkeztünk a világ egyik legnevezetesebb pontjára: a Rajnavizeséshez. A természet ez óriási játékát először Laufen várból, azután más-más oldalról szemléltük meg. Étkezésre a Laufen várral szemközti hegyoldalban eső vendéglőt választottuk, hogy a vizesést annál tovább élvezhessük. Nagyszerű ez! A folyó vize már néhány ölnyivel az esés előtt észrevehetően gyorsabbodik, mintegy készül a rohanáshoz. A következő pillanatban örült tusa fejkli ki a saját nehézsége terhe alatt, esés közben izre-porrá zuzódó tömegben; hab habot kerget, korbácsol, s nem férve meg a sziklakorlátolt helyen, olykor vastag cseppektől kezdve a leglengébb porig változó alakok millióiban esapódik fel e tömeg és lebegtében előre lökődve, köd alakban száll ismét le. E közben irtózatossá moraj, zugás, forrás, mintha a természet itt töltené ki szilaj haragját. — Nehány lábnnyival alább — mily roppant változás! — a viz ártalmatlan csendes.

A völgy, hol ez végbe megy, már magában is szép. Sokáig szemléltük az egészet, s alig birtunk megválni e nem mindennapi éltől.

A vizeséstől besétáltunk az onnan körülbelül egy órányira eső Schaffhausenbe, s ott egy a Rajna feletti halmon épült nyájas vendéglőből néztem éjjel, holdvilágnál az átellenes Munoth régi erősséget, melynek falai 3 öl szélesek, s melyet a megelőző este meglátogattunk. E várat menhelyül építették a régiek, s az alatta levő borzadalmas végtelen üregeket most a vándoroknak pénzért mutogatják.

Ma délutáni 4 órakor a Rajnán és a Bodon, más névvel constanzi tón gőzhajóval ide érkeztünk s csak itt tudtuk meg, hogy a gőzkocsivonat csak éjjeli 11 órakor indul. Addig várunk kell, s már este levén nem tehetek jobbat, mint hogy neked írjak.

Az alkalmat használva betekintettünk Constanza-ba, s megnéztük azon termet, melyben a híres zsinat alkalmával Zsigmond magyar király Husz Jánost és Prágai Jeromost elítélte. Rohrschachot csak a hajóról láttam. Itt kellett volna leszállnom, hogy egy st. galleni régi ösmerősömet felkereshessem; de erről lettem, mert utazásom közben eddig is nagyon vágytam már haza, most pedig, miután eleget láttam, s hazamenőben vagyok, kétszeresen vágyom.

Nem sokára indulunk s hazáig talán meg sem állunk. Engedje isten, hogy mindnyájatokat a legjobb egészségben mielőbb viszont láthassalak!

Egyesületi rendszabályok

a Berlinben lévő magyarok és erdélyiek számára.

Előszó.

Midőn mi Magyarországnak és Erdély testvérhonnak fiai Berlint, Poroszország fővárosát, részint állandó, részint pedig csak ideiglenes tartózkodási helyül választók, azt tapasztaltuk, különösen legujabb időkben, hogy sokan hontársaink közzül, szintugy a tanulók, mint a kézművesek, a műveltségben és az iparágban hazánknál sokkal előbbre haladt külhont, részint hosszabb tartózkodás, részint csupán tapasztalati utazás céljaul tüzték ki magoknak. Azonban, sokan azok közzül, gazdálkodási tekintetben, oly szegény helyzetben vannak, hogy nem ritkán mindennapi szükségekkel tusakodva, kénytelenek feleutjokból visszatérni, és feltett céljoknak eléréséről lemondani. Saját tapasztalásunk és talán saját kárunkon okulva, észrevettük, mily fájdalmas érzés az övéinek meghitt körétől eltávolítva, magát a nagyvilágban idegenek között látni, hol a szenvedőre talán egy szánakozó lélek sem pillant, és mily jótévő érzés az, ha idegen országban is rokonokra találunk, kiknek érdekekben fekszik nekünk irányt mutatni, mely nekünk mintegy sinórmértékül szolgálhat. Annakokaért a következő rendszabályoknak aláírottjai abban egyeztek meg, hogy egyesületet alapítsanak, melynek szent cél-

ja: hontársaikat szükség esetében gyámolítással, segítséggel és ápolgatással lehető legjobban fölsegíteni.

Rendszabályok.

Az egyesület célja.

1. §. 1.) A Magyar- és Erdélyországból Berlinbe jött hontársakat, kik hosszabb vagy rövidebb időre szándékoznak itt maradni, szóval, tettel fölsegíteni és ügyeiket lehetőképen előmozdítani.

2.) A keresztülutazókat itteni tartózkodásuk alatt Berlin nevezetességeire figyelmeztetni, — elutazásuk idején pedig, ha szükséges, utazási utasításokkal ellátni, sőt nagy szükség esetén pénzzel is fölsegíteni.

3.) Az itt letelepülteket és időnkinti tartózkodókat, valamint az átutazókat is, ha megbetegsznek, betegségek alatt pénzzel támogatni és lehetőképen ápolgatni. És

4.) célja az egylet tagjainak önkénytelen összejövetele, hogy barátságosan és czélszerűen tanácskozzanak és kedvök szerint mulassanak.

A befogadásnak kellékei.

2. §. Magyar- és Erdélyhonnak mindegyik fia, a ki semmiféle oly mesterséget, avagy életmódot, mely a nyilvános tisztelet- és becsületnek veszteségével összeköttetésben volna, nem gyakorol, minden valláskülönbség nélkül az egyesület tagjává lehet.

Az egyesület mint közbenjáró.

3. §. Az egyesület, elnöksége által minden tagnak ügyeiben, minden harmadik ellenében, mint közbenjáró lépend fel.

A perlekedések eldöntései.

4. §. A tagok ez alatt a királyi rendőrségi elnökséget, mint felügyelési hatóságot, eldöntő bírónak elősmerik, és így lekötelezik magokat, annak ítéleteit minden ellenmondás nélkül elfogadni.

A tisztviselők.

5. §. Az előljárást egy elnök, nyolcz tagból álló választmány és egy titoknok, vagyis jegyző képezik.

6. §. Minden tag köteles a választás által rábizott hivatalt elfogadni, és azt fizetés nélkül vi-

selni; ez alól őt csak az orvos által bebizonyított betegség mentheti fel.

7. §. Minden egyesületi tagnak köteleességében áll Berlinbe érkezett honfiakat, ha tanácsot kérnek, fölvilágosítani, az igazi utba igazítani és céljok eléréséhez nekik lehetőképen segítségül lenni.

Az elnök választása, kötelességei és jogai.

8. §. Az elnök egy egész évre a közgyűlésben (§. 26.) többség által, mégpedig azon egyesületi tagok közül, kik itt helyben letelepedtek és polgári jogokkal bírnak, választatik.

9. §. Egy évnek lefolytával az elnök leteszi hivatalát, ha pedig történetből újra választatnék, tőle függ azt elfogadni vagy nem. Mihelyt azonban az elnökséget arra kötelezett tagok (§. 8.) már mindnyájan viselték, köteleességében áll azt mégis elfogadni. Egy tagnak sem szabad egymásután két évnél tovább az elnöki hivatalt viselni; egy év múlva azonban újra megválasztathatik.

10. §. Az elnök kötelessége:

1) A választmánynak és az egyesületnek gyűléseit, melyeken ő elnököl, vezetni; ha pedig betegség vagy más körülmény által hátráltatnék, joga van elnökségét a választmány valamelyik tagjára átruházni.

2) A gyűlésekben a rendet és csendet fenntartani és a netaláni háborgókat az illendőség korlátai közzé visszainteni.

3.) Azokat, kik az egyesületet illető tárgy felett beszédet tartani akarnak, följegyezni és őket rendre, véleményeik nyilvánítására felszólítani. Ha az előterjesztett tárgy felett véleménykülönbségek támadnának, szavazatra megy a dolog s a történhető szavazategyenlőség alkalmával pedig, az elnök szava dönt.

11. §. Ha valamely választmányi tag, vagy a jegyző megbetegszik, vagy más akadályok miatt hátráltatik, joga van az elnöknek azok helyébe helyettest kinevezni, erről azonban köteles a legközelebbi gyűlésben jelentést tenni.

12. §. Az elnök az egyesület pénztárát, könyveit vagy más papirosait gondviselés alá venni köteleztetik, melyekért személyesen felelős marad.

13. §. Az elnök tartozik minden bevételt és kiadást könyvbe iktatni és nyugtatványozni; minden évnegyedben pedig a pénztárnak állapotjáról, bevételeiről és kiadásairól a közgyűlést felvilágosítani. Miről ez alkalommal mindegyik személyesen meggyőződhetik.

14. §. Ha valamely itt letelepedett, itt tartózkodó, vagy átutazó hazánkfiá megbetegedett és magát az elnöknel segítség végett bejelentette, az elnök a szegénynek szükségéről meggyőződni köteleztetik és ezután a 32. §. által meghatározott illetéket nyugtatvány ellenében kifizetni. Mindazáltal a nyugtatványt, mivel biztosítékul szolgál, egy választmányi tag által is kell aláírni.

15. §. Az elnöknek jogában áll a választmányt, ha az Egyesület ügyeiről tanácskozni akar, általa meghatározandó helyre, valahányszor szükséges, összehívni.

16. §. Az elnök köteleztetik hivatala letételénél a pénztárt, a könyveket, és egyéb papirokat a választmánynak átadni; ha mindez rendben találtatott: a választmány által fölmentetik.

17. §. Az elnök a pénztárnak minden hiányáért, történt az bár mily körülmények között, személyesen letartóztatik.

(Folytatjuk.)

Közélet.

Ma délután a színügyegyleti választmány ülést tart, melynek főtárgyát azon kérdés megvitatása képezendi: vajjon folytassa-e az egylet továbbra is a „Hortobágy“ kiadását vagy nem? — Lenni, vagy nem lenni...

Casino-egyletünk f. hó 7-én közgyűlést tartand, melyre minden egyleti tag hivatalos. — Mint halljuk, e közgyűlésen a többi közt azon nagy fontosságú kérdés lesz eldöntendő, hogy miután az egylet, mostani jövedelméből nem csak kifelé nem terjeszkedhetik, hanem nélkülözhetlen rendes kiadásait is alig teljesítheti: nem volna-e czélszerű a tagdíjat 8 vagy 10 forintra emelni?

Több oldalról hallottuk e kérdést megvitatni és úgy sejtjük, hogy a 6 frtnál „maradók“ többségben

vannak. Csak aztán oly eszmét adjanak, mely casinónkat a haladásra képesse tegye, [mert annak mostani helyzete, melyben nem hogy irányt adhatna, segedelmezhetne, kezdeményezhetne, de folyvást az anyagiakkal küzdeni kénytelen, nem debreczeni casinó-egylethez való. — Mi nem egészen osztjuk a 6 forintosok aggodalmait, s hisszük, hogy az évdij emelése casinónk jövőjére jótékony hatáshoz vezetne.

Van azonban egy eset, melyben a díjemelés feleslegessé válik; ha t. i. az egyleti tagok a közönséget felvilágosítani, s e fontos közintézetbe édesgetni törekednek, s törekvésüket siker koronázza.

Folyó hó másodikán temettük el városunk egyik köztisztviselőjében állott polgárát: Kaffka Károlyt, ki 1861-ben az alkotmányos Tanács tagjai közé választott. — A boldogultat a szokatlan reggeli temetésen temérdek végtisztelgő kísérette előbb a r. cath. templomba, hol a mise alatt Gerecs, gyönyörű hangjával énekelt gyászéneket, onnan pedig az örök nyugalom helyére. Itthon nyolcz, most már apátlan, anyátlan árva és számtalan jóakarója siratja. — Nagyvárad a szép lelkéről ismert b. Lúzsinszky S.-né sz. b. Döry Juliaért, — Biharmegye a „régijó táblabírók“ egyik nemes példányát: Csánády Józsefért, — a magyar szabadelvűek összege pedig volt nagyváradi püspök b. Bémer Lászlóért gyászol.

A vidéki magyar színészek nyugdíjintézet alakításán munkálkodnak, melynek célja az összes vidéki magyar színészek nyugdíjazása, illetőleg segélyezése lenne. — Az eszme Debreczenből indult ki, minden szintársulatnál rokonszenvre talált, s jótékony működését az intézet valószínűleg már a jövő évben megkezdi. Székhelyül közakarattal Debreczen fogadtatott el, a minthogy erre nézve nézetünk szerint is Debreczen, melynek nagy állandó színháza, és színtársulata van, a legalkalmasabb hely. — Az ügy állását s fejlődését később tudatjuk olvasóinkkal.

Egy az itteni városházban vizsgálati fogságot ülő erdélyi ifju, a börtön unalmai közt oly jeles két művet készített, mely bármely ritkaságtárnak vagy iparműkiállításnak díszére válnék. Az egyik egy kisdarab barackmag, mely felső küllapján koszorúkörtzetben két hitregei alak van művészileg kifaragva. A barackmag ezenkívül sarkon jár, és kettényittatván egy arcképet mutat. Még jelesebb ennél a másik mű: egy czukortartó kókuszdióból, melynek küllapján a „Hunyadiház diadalünnepe“ minden árnyalatával, hü másolatban van kifaragva.

E mű láttára nem tudja az ember, a rendkívüli ügyességet, a nagy türelmet, az alakok hűségét bámulja, vagy a művészi dombormű kellemes hatásának engedje át az ember magát. A czukortartó talapzata ébenfából van, tetejét pedig ugyanoly fából azon sebzett oroszlán faragványmásolata képezi, melynek mintája tavaly a casinóban sokáig látható volt. — Mind ezt pedig az említett, szigorú körülmények közt, sötétetés szobában, egy tollkással készítette.

Nem lehet, hogy e művek láttára fel ne sohajtson az ember: bárcsak volna annyi működési tere, elismerése és buzdítása a művészi teremtő erőnek hazánkban, hogy az egyes tévedettek azon — egyébiránt gyarló — kifogást se tehetnék, hogy „rászorultam.“*)

Az alexándriai „Commercio“ szerkesztője arról tudósítja az itteni „Értesítő“-t, hogy Tartol (valószínűleg Tarsoly) nevű debreczeni hazánkfi, a chinai császári gárda ezredese, f. hó 25-kén Shangai védelménél elesvén, megbizta egy Fekete nevű barátját: intézkednék az iránt, hogy halála híre itt lakó anyjának és nővérének tudtul adassék, s egyuttal nyilvánította, hogy rokonainak 5000 tallért hagyományoz.

Ugy értesülünk, hogy már jelentkeztek az örökségre igényt tartó rokonok.

Gobóczy Károlyné asszony a napokban Pestre is küldött azon dinnyeaszalványból, mely a mi kiállításunkon figyelmet ébresztett. Pesti lapok is nagy elismeréssel említik. — Nevezetes, hogy a pestiek titkszerűen hiszik és fürkészik e dinnyeaszalás módját, holott Gobóczy ur lapunkban már kijelentette, hogy azt egy pesti lap nyílt közléséből tanulta.

Miskolczon m. hó 25-kén tartatott a magyarországi négy h. h. egyházkerület küldöttségének tanácskozása, iskolaügyi javítások felett, mely a P. N. tudósítása szerint szerencsés megoldásokra vezetett.

A magyar tudós társaság jövő hó 15-kén közgyűlést tartand Pesten a nemzeti muzeumban.

Rebesgetik, hogy városunkban új lap van keletkezésben. Örülnénk, ha Debreczenben 10 lap is megjelenhetne, és hisszük, hogy el is éri azt az időt, melyben szellemi haladásunk az időszaki sajtót úgy az eszmék kifejtése, mint a kifejtett eszmék befogadását illetőleg, a mostaninál magasabb mérvben veendő

*) A művek készítője bankjegyhamisítással van vádolva.

igénybe, s a debreczeni hírlapírók és előfizetők száma arányban leend a kor kívánalmaival; de még most minden eféle vállalkozási terv hírét aggódva fogadjuk. — Azonban nem egyszer teljesedett már be azon példabeszéd, hogy a ki mer, az nyer.

Állandó színházunk tetőzete teljesen, s belső téglamunkája is nagy részben elkészülvén, a munkálatok a kemény idő beálltával ez évre félben hagyattak. A jó gazda ilyenkor terveket csinál a jövőre, és gondoskodik, hogy az idő kinyíltával azonnal munkához lehessen kezdeni. E feladat vár most az építettő városi Tanácsra.

Az e színházról lapunk műmellékleteül ígért rajz, helybeli könyvnyomdász Moll urnál munkában van. A mű 10 hüv. magas és 13 h. szélességű kőmetszés leendő, s mindazoknak, kik 8 óra előfizettek, meg fog küldetni.

A helybeli színtársulat egyik kitünő tagja Zöldi Miklós egy idő óta Aradon vendégszerepelt, a honnan hazatérvén, ma lép fel itt ismét először. — Mindszenti Kornélia k. a. nem különben Aradon énekel. — A Benedek pár egyelőre Pestre ment, s onnan Szabadkára szándékozik Szigetihez.

Reszler társulata — mint halljuk — 3 új színműre készül. Egyik a „Be jó volna ha volna,“ melyet szerzője, miután a színiügyleti 50 aranyat el nem nyerte, uny látszik, a közönség bírálata elé kíván bocsátani; másik a „Sárándi notárius,“ melyet ismét Reszler von elő a pályavígjátékok aljából, harmadik a „Gróf helyett báró,“ melylyel egy helybeli főiskolai tanuló teszi első színi kísérletét.

Szerencsés eszmének látszik Reszler től, hogy hetenkint egyszer népelőadást rendez, melyen a karzatot ingyen, az első emeletet pedig tetemesen leszállított árért adja. — Az eddigi négy ilyen előadáson a néphelyek tömve tele voltak, és színházban ezelőtt soha nem látott alakjaikkal oly látványt nyújtottak, mely legalább is eredetinek nevezhető. Annyira megy a közrendűek hall- és látványa, hogy napszamosok a szerdán délutánra eső napszámról lemondanak, csak hogy idejében mehessenek, s eselédek felmondással fenyegetnek, ha színházba nem bocsáttatnának. — Hisszük, hogy az így beédesgetett egyének közzül többen megnyeretnek a színház látogatóiul és a művelődésnek.

Más részről azonban megengedjük, hogy a népelőadások felső közönségének zajgása, a figyelni sze-

rető bérlőkre kellemetlen hatása, s bár amaz, többszöri látogatás után alább hagy is a zajgással, — mint már tapasztalhattuk, — mindamellett is figyelmeztetjük az igazgatót, hogy czélszerű intézkedéseket tegyen, melyek e bajt kevesbitsék.

Reszler színházában Nov. 12. óta következő előadások voltak: — Nov. 13. „Az alvajáró“ Bellini dalműve. — Nov. 15. Bánhidy Emilia javára „A tücsök.“ Falusi életkép 5 felv. Sand G. után írta Birchpfeifer. — Nov. 16. „Fidibusz.“ Népszínmű 3 felv. Írta Szigligeti. — Nov. 17. „A fekete orvos.“ Dr. 6 felv. I. Bourgeois és Dumanoir. — Nov. 18. „Rohan Mária.“ Donizetti dalműve. — Nov. 19. Népelőadás ingyen karzattal, és olcsó első emelettel. „A varázsfátyol.“ — Nov. 20. Szátfi József, Szátfi Etelka és egy műkedvelő föllépte. „Az agg színész és leánya.“ Vigj. 5 felv. Írták Theaulon és Bayard. — Nov. 22. Benedek József javára, e színpadon először: „A házasság rokkantjai. Vigj. 3 felv. Írták Dumanoir és Lafargue, magyarosította Feleki Miklós. — Nov. 23. „A peleskei notárius.“ — Nov. 24. „A szép marquisné.“ Dr. 4 felv. Balzac után írta Kövér L. — Nov. 25. „Házassági három parancs.“ Énekes vigj. 3 felv. Írta Szigligeti. — Nov. 26. Népelőadás díjnélküli felső karzat és leszállított diju emelettel. „Dobó Katicza.“ Tört. népszínmű 3 felv. Írta Tóth Kálmán. — Nov. 27. Másodszor „A házasság rokkantjai.“ — Nov. 28. Sánta Antal javára, e színpadon először: „A londoni arszlánok.“ Angol vigj. Fordította Csepregi. — Nov. 29. „Az árva fiú és a londoni koldusok.“ Színmű 5 felv. Írták Dinaux és Lemoine. Fordította Egressy B. — Dec. 1. „Angyal és daemon.“ Francia vigj. 3 felv. Ford. Zsivora. — Dec. 2. „Könyves Kálmán.“ Dr. 5 felv. Írta Jókai. — Dec. 3. Népelőadás (mint fent). „A nagyapó.“ Énekes vigj. 3 szak. Írta Szigligeti. — Dec. 4. „A bálj.“ Auber dalműve.

A magyar írók segélyegylete javára rendezett sorsjáték nov. 29-diki húzásánál, a 12000 frt értékű ezüst készletet a 11-dik sorozat 627-dik száma, a második nyereménytárgyat (egy ezüst kosár) pedig a 33-dik sorozat 186-dik száma nyerte.

A többi nyereményre nézve, a kihuzott számok sorozatát szerkesztőségünknel bárki megtekintheti.

Aradon azon eredeti eszmére jöttek, hogy kölcsön vagy részvények alapján oly épületet emeljenek, mely városház és egyszersmind állandó színház legyen.

Szathmár városból közelebb két egyesület alapszabályai küldettek felsőbb helyre megerősítés végett. Az egyik 6% kamatos kölcsön adásával igyekezik a szalmásfedelű házak tűzmentesebb fedését megkönnyíteni; a másiknak célja szegény sorsú leányokat 100-100 frttal kiházasítani. — Az elsőnek tagjai 2 frt részvénydíjt, a másodikéi időnkint 25 krt fizetnek.

A „Bihar“ szerint közelebb egy bankjegy hamisító társulatot kísérték be Nagyváradra, mely Ér- adonyban tartotta raktárát. 10 frtosokat gyártottak.

Heckenast Gusztáv a jövő Januárban „Nemzeti színműtár“-t indít meg.

Mi ugyan jobb szeretjük a tekintetes turós galuskát és a nagyságos töltött káposztát a hallja kénd kolompérról, de minthogy a gazdaszonyok azt állítják, hogy e nélkül nem lehetnek: következő főzésmódját tudatjuk a kolompérraknak. — Vagdald fel a meghámozott kolompérrak apró darabokra, rakd lábosba olvasztott vajba, s fedd be jól. Rövid idő múlva puha és azt mondják, hogy így még a beteges kolompér is kellemes eledellé lesz. — (Annyi bizonyos, hogy jobban csuszik, mint mundérban.)

Well roared!

(magyarul: helyes a bögés. Shakespeare mondja, nem én.)

Elkésett bizalmi szavazatot, melyre azonban még jöhet jó idő.

Well roared! derék Arisztidesz.
Semmi sem megy már itt renddel.
„Kanaánban“ télen, nyáron,
Hektikás ma föld és ember.

Ezüst olesul, bankó drágul,
A földbirtokos meg uszik.
Ruha, kenyér, minden drága
A csizmától fel a husig.

Ezelőtt a lég szabad volt;
Szörnyen megdrágult az is ma.
Olasz és spanyol protestál,
Mástréglőz kálvinista.

Hajdan a víz nem jött pénzbe,
Most némelyik az is drága.
Az ebédet meg kiadják
Fogyasztási árendába.

„Kanaánnak csak egy czikke
Van még olesó: a papírja;
De az is megdrágul olykor,
Ha valaki teleírja.

Fehérszemély nadrágban jár,
Krinolint hord férfiember...
Well roared! derék Arisztidesz.
Semmi sem megy már itt renddel.

Biczegő.

Nyilvános számadás.

E lap szerkesztőségénél a széplaki és kisházai népiskolák javára adományoztak: Komlóssy Imre 2 frt. Bendeguznak vére 10 frt. Tikos István 1 frt. Orbán Pető 2 frt. 2154 — 2 frt. Tamássy Károly 1 frt. Vincze Victor 1 frt. N. N. 1 frt. Rothschnek Károly 1 frt. Valaki 20 ft. — Összesen 41 frtot.

Ugyanott előfizettek. Arany János „Koszoru“-jára: Csanak József 12 frttal; Komlóssy Lajos, Gezel János, Budaházy Vilma k. a. Orbán Pető, Kohn Mór, Kiss Sándor, Hannig M. L. Vámosy Ida k. a. és Oláh Károly, 9-en 6-6 frttal.

A „Magyar ember könyvtára“-ra előfizettek: Komlóssy Imre, Kóbor Boldizsár, Gezel János, Tikos István, Farkas Ferencz, Csanak József, Harsányi Gábor és Komlóssy Lajos 2-2 frttal.

Ezekre és a magyar írók segélyegylete által kiadott „Részvét könyvé“-re (4 frt. disz példány 5 frt.) szerkesztőségünk folyvást elfogad előfizetést és aláírást.

Az előfizetéseket szerkesztőségünk e hó végén az illető helyekre juttatja, a széplak-kisházaiak részére tett adományok felett pedig úgy intézkedik, hogy azokat, mihelyt 100 forintba gyűltek, vagy a jövő január hóban mindenesetre, a gyantái lelkész ur kezébe vehesse.

Beküldetett: Előfizetési fölhívás „Az ország tükre“ című képes lapra, mely a jövő évben 12 nagy müllapon kívül legalább is 240 képet hozand. Ára egész évre 12, félévre 6, negyed évre 3 forint, egy hóra 1 frt 20 kr. — E vállalatot jól és jólór ismeri a közönség, mi ujjal ajánljuk figyelmébe.

Piaczi árak dec. 2-kán.

Közép ár: 1 pozsonyi mérő tiszta buza 5 frt. 40 kr. — Kétszeres 2 frt. 80 kr. — Rozs 2 frt. 10 kr. — Árpa 1 frt. 70 kr. — Zab 1 frt. 45 kr. — Tengeri 2 frt. 40 kr. — Köles 2 frt. 40 kr. — Kása 4 frt. 60 kr. — Egy mázsa szalonna 20 — 22 frt. — kr. — Egy font marhahus 16 kr.

Kiadó: a debreczeni Színügyegylet.

Szerkesztő: Illésy György.

Melléklet a „Hortobágy“ 1862-diki 32-dik számához.

HIRDETÉSEK.

TÉLI IDÉNY GZIKKEK.

1-ször Ditmárféle Solár folyadék (Fluid) **lámpák**, a legújabb szerkezettel; melyek terjedelmes világosság — egyszerű és tiszta kezelés és főleg olesóság mellett, utczák, folyosók, vendéglők, kávéházak, boltok, műhelyek s termek világítására különösen alkalmasak, — talpazattal, fali és függő szerkezettel 1, 2, 5, és több lángra;

2-ször a fentebbi lámpákhoz, finomított Solár **olaj**;

5-ször Ditmár mérsék olaj **lámpák**, konyhák, szobák s folyosók világítására;

4-szer Ezen lámpákhoz finomított Lámpa **olaj**.

5-ször Minden lámpák kellekei, u. m. Phönix **lámpa belek** — villanyos **gyújtók** — üveg **golyók** — üveg **csövek** — **ollók** — üveg **tisztítók** — olaj **kannák**. stb.

6-ször Szoba padlat **fénymáz**, a legtartósabb, legegyszerűbb és legolcsóbb mód szobák és termek padla-ait néhány óra alatt kifényesíteni, (nyomtatott utasítással) és asztalos fénymáz.

7-szer Téli **csizmák**, női és gyermek **topánok** — szarvasbőr és toskin **kezttyük** — vadász **harisnyák** — Douxer harisnyák és **lábtyük**, — alsó **nadrágok** és Douxer **ingek**, **szőnyegek**, **fakosarak** stb.

Valamint más norinbergi és egyéb diszezikkek jutányos áron kaphatók

Szepessy Antalnál.

MARTON LÁSZLÓ

Debreczenben, piaczutezai 1822-dik szám alatti házban, a kistemplom mellett létező kereskedése részéről tisztelettel értesítettik a t. cz. közönség, miszerint raktárát a legjobb hitelű gyárakból megrendelt áruczikkével újból ellátván, ugy házi felszereléshez tartozó s különböző használatra szánt igen czélszerű, mint legújabb divatu s különösen

karácsoni és ujévi ajándéku

alkalmas pipere- és diszáruczikkével, társas és gyermek játékokkal legnagyobb választékban igen jutányos áron szolgálhat.

Különösen figyelmet érdemelnek az alábbi áruczikkék, u. m.

Kávé és thea forraló gépek és kannák.

Kávé és thea teríték 1, 2, és 6 személyre.

Virágtartók 30 krtól kezdve 30 frtig.

Albumok 25, 50 és 100 fényirati képhez 1 frittól 20 frtig.

Képrámák.

Uti toillettek, bőröndök és táskák.

Szőnyegek és pokróczok.

Amerikai és viaszos vászon.

Duxer és gyapju harisnyák, ingek és nadrágok.

Szarvasbőr és posztó kezttyük.

Legújabb divatu nyakkendők.

Uti-, lovagló-, író-, vadász és dohányzó eszközök.

Kitünő minőségű illatszerek.

Női és férfi lábbeli készletét

illetőleg szükségesnek látja a t. cz. közönséggel tudatni, miszerint női cipőkre nézve egy előnyösen ismert bécsi női cipészszel van összeköttetésben, férfi csizmákat pedig Sabeek István általános ismert pesti cipészstől is kap, kinek nagy választéku raktárát bizományban kezeli. — Végre tisztelettel megemlítettik, miszerint Dittmár R. bécsi lámpagyárának raktára ugyanezen kereskedésben kezeltetvén, a legezészerűbb készletű s legizletesebb kiállítású lámpák minden hozzátartozó készletekkel együtt gyári áron kaphatók.

Árverési hirdetés.

A kir. váltótörvényszeknek f. é. sept. 15-dikén 11695 sz. a kelt végzése folytán ezennel közhírré tétetik, hogy a Főlkli József felperes részére Pollák József alperestől 940 frt. s járulékaik erejéig lefoglalt házbutorneműek f. é. decz. 11. d. e. 9 óraker közárverésen, alperesnek nagyujtuczán levő lakásán, el fognak adatni.
Kelt Debreczenben, december 4. 1862.

Váltótörvényszéki kiküldött végrehajtó.

Hirdetmény.

Az Ausztria minden tartományaiban jó hírnevéről ismeretes, Németország első rangu orvosi egyetemei által megvizsgáltatott, és a magyarországi helytartótanács által kitünő alkalmazhatása miatt engedélyezett **Weber-féle**

egyetemes köszvényvászor;

mindenféle bajok: köszvény, rheumatismus (csuz), torokbajok, orbáncz, mindenféle láb vagy kézbeli göresök és különösen vér-érdagadás, főbéli köszvény, dagadozott tagok, kimerülés és oldalnyílások ellen, a leggyorsabb sikerrel és a legnagyobb biztossággal használható szer.

Egy utasítással ellátott köteg ára 1 frt 5 kr. Kétszer oly erős, terhesebb bajok ellen 2 frt 10 kr. Ugy szintén a híres

párisi egyetemes tapaszt

minden lehető sebek, elfagyott tagok és tyukszem ellen: a hozzá mellékelt utasítással 53 uj kr. nagyobb adagban 52 uj kr.

Kaphatók Debreczenben csupán

Rothschnek Károly ur gyógyszer-tárában:

Aradon Probst J. F. urnál. Miskolczon Spuller A. urnál.

Fényképészet.

Minthogy a mult évben a karácsonyi s uj-évi ajándéku megrendelt **arczképeket** a kitüzött időre nem voltam képes elkészíteni, annál fogva jóelőre figyelmeztetem a nagyérdemű közönséget, hogy a felvételeket karácsony előtt legalább 10 nappal megrendelni méltóztassanak.

Felvételt elfogadok — Decemberben — reggeli 10-től, d. u. 3 óráig. — Borus időben csak d. e. 11-től 12-ig. **Szentkuty István.**

Fényképész és vegyész.

Eladó széna.

3000 mázsa legjobb minőségű széna Nagyfaluban eladó, a hol egyszersmind épületek s téli legelő is használatba vehető. Értekezhetni Debreczenben ügyvéd Márton Lajos, vagy helyben Nagyfaluban a tulajdonos Bónis Barnabás ural.

Hirdetmény.

Néhai Király István ur hagyatékához tartozó Csapóutezai 561 számú 525 □ öl belsőtelkével, 12 1/4 hold külső földével 5000 afra becsült ház, — és jankái 27 kapa a szükséges épületekkel és szüretelő edényekkel együtt 1000 afra becsült szabad szőlő. — ugy a háznál találtató ingóságok folyó évi Decemberhó 15-kén d. e. 9 óraker a fenirtt számú háznál, — a vénkerti 5 nyilas 1262 □ öl kiterjedésű, pajtával és szüretelő edényekkel együtt 1800 afra becsült 1 hold és 910 □ öl kiterjedésű szőlő f. évi Decemberhó 16-kán d. e. 9 óraker a helyszínen, — ugyanazon hagyatékhoz tartozó Sextakerti 6 nyilas, pajtával és szüretelő edényekkel együtt 1800 afra becsült 4 hold és 910 □ öl kiterjedésű szőlő f. évi Decemberhó 16-kán d. e. 9 óraker a helyszínen, — a nagycserei 2500 afra becsült 8 boglyás kaszáló f. évi Decemberhó 16-án d. u. 2 óraker a helyszínen. — Végre a parlagi 24 nyilas épületekkel együtt 4000 afra becsült tanyaföld, az ottan levő gazdasági eszközökkel s egyéb ingóságokkal folyó évi Decemberhó 17-kén d. e. 9 óraker a helyszínen tartandó nyilvános árverésen el fognak adatni; az árverési feltételek Oláh Károly ügyvéd urnál lévén megtekinthetők.

Kelt Debreczenben 1862. November 6.

59-dik ÁRJEJYZÉK

az „István“ gőzhengermalom gyártmányairól.

(Debreczenben költségmentesen, készpénzfizetés mellett, osztály értékben, kötelezettség nélkül.)

A. asztali dara nagy szemű	14 frt.	40 kr	Rozsliszt 2-dik rendű	14	„	—
B. ugyanaz apró	14	„	00. árpakása	13	„	—
C. dara középszerű	12	„	0. árpakása	11	„	—
0. királyliszt	13	„	1. árpakása	9	„	—
1. lángliszt	12	„	2. árpakása	6	„	50
2. montliszt	11	„	3. árpakása	6	„	—
3. zsemlyeliszt	9	„	4. árpakása	2	„	40
4. fehérlenyerliszt 1-ső rendű	8	„	Arpaliszt	2	„	40
5. ugyanaz 2-dik	7	„	Dereze	2	„	40
6. barnakenyerliszt	5	„	Lábliszt	2	„	40
Kétszerliszt	6	„	Korpa	2	„	—
Rozsliszt 1-ső rendű	7	„	Buzaalj	2	„	80

Minden zsákért 1 frt. 5 kr. lefizetendő. E bététet azonban a vevő visszakapja, ha a zsákot, az elvitel napjától számított legfeljebb 3 hó alatt, hiba nélkül, bérmentesen visszazárítja.

Debreczen 1862. Nov. 6.